

GEORGE ENESCU
FESTIVAL

23 septembrie, ora 22.30

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

CONCERTELE DE LA MIEZUL NOPTII

Ateneul Român

JOSÉ CURA solist și dirijor

ORCHESTRA DE CAMERĂ RADIO

BARBORA KUBÍKOVÁ chitară

OANA BERBEC narator

Carlos Guastavino și José Cura

Din Argentina, la București

José Cura *Si muero, sobrevíveme!*

Carlos Guastavino

Riqueza

Préstame tu pañuelito

La rosa y el sauce

José Cura *Concierto para un Resurgir* (partea I)

Carlos Guastavino

Se equivocó la paloma

Romance de José Cubas

Two Argentinean Flowers: Cortadera, plumerito; Qué linda la madre selva

Ya me voy a retirar

Yo, maestra

El albeador

Celebrul tenor și compozitor **José Cura** este autorul muzicii unei restrânse drame muzicale cu impact major, având la bază lirica poetului chilian Pablo Neruda – laureat al Premiului Nobel în 1971 –, dramă cu titlul preluat din *Sonetul XCIV: Si muero, sobrevíveme!* (Dacă mor, supraviețuiește-mi!)

Pablo Neruda – cântăreț, și soția sa Matilde – actriță, interacționează timp de 20 de minute creând momente de emoție intensă, de muzică și poezie. Despre Matilde se spune că a fost o cântăreață chiliană dar de facto a fost prima femeie care a lucrat în America Latină ca terapeut pediatru. Deși s-au cunoscut în 1946, ea a devenit cea de-a treia soție a poetului de abia în 1966. Matilde Urrutia a fost sursa de inspirație pentru poemele de dragoste de mai târziu începând cu *Los Versos del Capitan* (Versurile căpitanului – 1951), pe care Neruda le-a publicat sub adevăratul nume în 1961, precum și a *Cien sonetos de amor* (O sută de sonete de dragoste – 1959) care includ o dedicație frumoasă pentru Matilde.

Carlos Guastavino (1912-2000) este un reprezentant proeminent al muzicii argentinienne din secolul al XX-lea, recunoscut pentru darul său melodic unic și farmecul caracteristic. Opera sa include cântece, piese pentru pian, muzică de cameră și compoziții orchestrale, care preamăresc în multe feluri bogata tradiție culturală și frumusețile țării sale. Printre poeții ale căror versuri le-a pus pe muzică, se numără Rafael Alberti, León Benarós, Pablo Neruda, Jorge Luis Borges și alții. Un număr mic dintre cântecele sale sunt scrise pe texte proprii. Delimitarea sa stilistică de mișcările moderniste și avangardiste, care se desfășurau în jurul lui, precum și ethosul cântecelor sale l-au consacrat drept model pentru muzicienii argentinieni de orientare națională ai anilor '60. Stilul său a fost destul de conservator, întotdeauna tonal și foarte romantic. Compozițiile sale au fost în mod clar influențate de muzica populară argentiniană. Unele dintre melodiile sale au devenit șlagăre naționale iar faima sa i-a adus supranumele de „Schubert al Pampasului”. În cea de a doua perioadă a creației sale (1969-1975) compozitorul s-a concentrat asupra ciclurilor de cântece: *Flores argentinas* – 12 piese pe versuri de Benarós (1969), *Los rios de la mano* – 10, pe versuri de Pedroni (1972) și *Pájaros* (Păsări) – alte 10, pe versuri tot de Benarós (1973).

Program

În cazul ciclului *Flores*, temele sunt centrate pe natură (flori, păsări, cântec de pescăruși), iar ca gen poetic – pe sonet. Din punct de vedere muzical, ele nu se înrudesesc sonor după tiparul ciclic pe care îl recunoaștem, de exemplu, în *Dichterliebe* de Schumann dar au un aer comun generat de faptul că au fost scrise toate într-un interval restrâns de timp (1969). Trăsăturile și formulările proprii care străbat întreaga muzică nu pot fi considerate ca intenții ciclice ci reprezintă semnătura sonoră a autorului. Din punct de vedere stilistic, ciclul își are rădăcinile în cântecul popular, armonia este tonală, melodiile pline de vigoare, iar muzica este infuzată de ritmuri populare stilizate. Cu toate influențele folclorice, cântecele se îndreaptă spre liedul clasic, printr-o mare abstractizare a surselor, o folosire mai subtilă a ritmurilor sincopate. Primul cântec, *Cortadera plumerito* este conceput ca o milonga în *Andante tranquillo*, iar ritmul se întrerupe acolo unde cere structura versului. Mișcările armonice sunt și ele foarte interesante. Ca în toate creațiile târzii, liedul este strofic, cu refren. Urmează *Que linda la madre selva* nr. 5 (Ce frumos este caprifoiul), *El vinagrillo morado* nr.4 (Oțetul violet), *La fluor del aguapé* nr. 10 (Floarea lipicioasă). Spre sfârșitul ciclului apar trăsături impresioniste, *Aj, Aljaba, fluor de chilco* (O, tolba, floare fuchsia) – cântecul penultim unde, în introducerea pianului sunt folosite cvinte perfecte care se extind la octave, fapt care îi conferă o profunzime misterioasă debussiană. Ciclul poate fi considerat un punct culminant al producției de „lied argentinan”.

Celelalte cântece ale serii reprezintă o selecție din întreaga creație a lui Gustavo:

Se equivocó la Paloma (Porumbelul a greșit – 1941, versuri: Rafael Alberti) are o semnificație simbolică complexă. Găsim aici doi protagoniști: porumbelul și o misterioasă femeie la care se face aluzie indirect. Tema poeziei: dezorientarea sau greșeala repetată a porumbelului în căutarea zadarnică a ceva ce nu este formulat explicit.

Romance de José Cubas (Romanță despre de José Cubas – 1965, versuri: Benarós). Personajul a fost guvernator al Catamarca în anii 1836-1841 și a devenit o victimă a războiului civil: capturat și ucis, capul i-a fost expus în public !

Riqueza – Bogăție (1943, versuri: Gabriela Mistral)

Prestame tu pañuelito (Împrumută-mi batista ta – 1965, versuri: Benarós)

La rosa y el Sauce (Trandafirul și salcia –1942, versuri: Francisco Silva y Valdés) are asemănări cu celebra *Vocaliză* a lui Rahmaninov și cu *Maja și privighetoarea* de Granados. Piesa a devenit un hit în toată puterea cuvântului. Tema: o salcie iubește trandafirul pe care îl îmbrățișează, dar o fată cochetă fură trandafirul lăsând sălcia să plângă.

Ya me voy a retirar (Mă pensioneiez – 1965, versuri: Benarós)

Cuanto acaba de llover (Cât de mult a plouat – 1965, versuri: Benarós)

Yo, maestra (Eu, profesor – 1965, versuri: Alma Garcia) e un scurt poem lirico-filosofic.

El Albeador (Demolatorul – 1974, versuri: Benarós)

León Benarós (1915-2012), născut într-o familie sefardă din Maroc a fost poet, istoric, avocat, folclorist, critic de artă și pictor argentinian. În domeniul literaturii, el aparține așa-numitei Generații '40. A avut o activitate extraordinară de mare în media și în presa scrisă, în domenii foarte variate, pe aria întregii Americi de Sud și în țările de limbă spaniolă. Ca textier, are înscrise în jur de 250 de lucrări, dintre care 64 au fost puse pe muzică de Carlos Guastavino.

Corina Bura

Dirijor/Solist

După ce a studiat compoziția și dirijatul în orașul său natal, Rosario, **José Cura** s-a mutat la Buenos Aires în 1984 pentru a-și perfecționa abilitățile. Pentru a se familiariza cu viața de scenă, a lucrat într-unul dintre corurile profesionale de la Teatro Colón (1984-1988), unde vocea sa s-a transformat în tenorul îndrăzneț și strălucitor, cu nuanțe de bariton întunecat, care l-a făcut celebru pe plan internațional. În 1999, José Cura și-a reluat cariera de dirijor, lucrând cu orchestre de renume precum Filarmonica din Londra, Orchestra Simfonică din London, Filarmonica din Viena, Sinfonia Varșovia, Orchestra Toscanini și Filarmonica Maghiară, printre altele, interpretând lucrări de operă și simfonice, entuziasmând publicul cu interpretările sale atât în boxă, cât și pe scenă.

Anul 2014 a fost marcat de revenirea sa la activitatea de compozitor: în noiembrie, Opera din Boemia de Sud a prezentat în premieră *Stabat Mater*, scrisă în 1989, iar de Paștele anului 2015, după revenirea sa în rolul lui Don José la Scala, a avut loc la Teatro Massimo di Catania premiera mondială a lucrării sale *Magnificat*, scrisă în 1988. Între 2015 și 2018, a fost „Artist în Rezidență” al Orchestrei Simfonice din Praga.

Ca parte a proiectelor sale cu ansamblul ceh, a dirijat premiera tripticului său *Ecce Homo*. În februarie 2019, José Cura a fost numit primul „Artist invitat principal” – cântăreț, compozitor și dirijor – din istoria Grupurilor Artistice ale Radioului Maghiar. Împreună cu aceștia, la 29 ianuarie 2020, a dirijat premiera mondială a operei sale *Montezuma și preotul roșu* – „opera buffa ma non troppo”, la Academia Liszt. De asemenea, lucrarea sa *Te Deum* a fost prezentată cu succes în premieră cu Filarmonica din Londra în septembrie 2021, în cadrul Festivalului Enescu, iar *Concierto para un Resurgir* pentru chitară și orchestră a fost prezentat în premieră în septembrie 2021, la Saarbrücken, împreună cu Suita simfonică. *Requiemul æternam* pentru triplu cor, soliști și orchestră de José Cura a fost prezentat în premieră la Budapesta, la 9 mai 2022, cu grupurile artistice MTVA și Corul Național Maghiar.

În 2015, a fost onorat de Senatul argentinian, cu Premiul Domingo Faustino Sarmiento pentru realizările sale în domeniul educației și culturii, iar în 2017 a fost intitulat *Profesor Honoris Causa* al Universității Naționale din Rosario, Argentina, unde și-a urmat studiile de compozitor în deceniul 1980.

Orchestra

Aproape un secol de activitate artistică – 95 de ani – înseamnă istoria **Orchestrai Naționale Radio**, ansamblu ce a marcat evoluția interpretării și difuzării muzicii simfonice în România. În 1928, o dată cu lansarea postului public de radio, s-a înființat - din inițiativa și sub conducerea compozitorului Mihail Jora - Orchestra Simfonică Radio. La pupitrul ansamblului au fost prezenți, de-a lungul timpului, mari dirijori români ca Ionel Perlea, Alfred Alessandrescu, Theodor Rogalski, Constantin Silvestri, Iosif Conta, Emanuel Elenescu, Horia Andreescu și Tiberiu Soare, precum și invitați de prestigiu ca George Enescu, Sergiu Comissiona, Ion Baci, Cristian Mandeal, Christian Badea.

©Cristian Barcan

În ultimele decenii, pe afișele Orchestrai Naționale Radio au figurat nume mari ale școlii românești de muzică, dar și prestigioși invitați din lumea concertistică internațională. Printre aceștia, îi amintim pe: dirijorii Carlo Zecchi, Igor Markevitch, Ion Marin, Michel Plasson, Maxim Șostakovici, Neil Thomson, Julien Salemkour și soliști vocali celebri ca Montserrat Caballé, Eliane Coelho, Ileana Cotrubaș, Ruxandra Donose, Angela Gheorghiu, Elena Moșuc, Teodora Gheorghiu, Placido Domingo, Luciano Pavarotti. De asemenea, au fost aplaudați alături de Orchestra Națională Radio mari pianisti ca Radu Lupu, Marta Argerich, Valentin Gheorghiu, Dan Grigore, Sviatoslav Richter, Mihaela Ursuleasa, Horia Mihail, violoniștii Yehudi Menuhin, Isaac Stern, David Oistrach, Maxim Vengerov, Vadim Repin, Alexandru Tomescu, Gabriel Croitoru, Liviu Prunaru, Sarah Nemțanu și violonceliștii - Natalia Gutman, Mstislav Rostropovici, Franz Helmerson, Alexandr Rudin.

Repertoriul ansamblului este unul foarte vast și divers, pe afișele concertelor fiind regăsite genuri muzicale reprezentative ale tuturor epocilor, de la muzica barocului la lucrări ale contemporaneității. Mai mult decât oricare formație de profil simfonic, Orchestra Națională Radio își asumă misiunea difuzării creației componistice naționale. Formația este ansamblul cu cel mai mare număr de prime audiții ale compozitorilor români, promovând creațiile acestora în sala de concert, pe calea undelor, prin înregistrări speciale pentru disc și Fonoteca de Aur, parte dintre acestea fiind preluate de Uniunea Europeană de Radio.

Orchestra Națională Radio s-a impus și în afara țării prin turneele întreprinse în Franța, Italia, Germania, Spania, Elveția, Rusia, Ungaria, Turcia, Bulgaria, Cipru, Grecia, Japonia, China - și prin participările la festivaluri internaționale, evenimente care i-au confirmat pretutindeni prestigiul. Aflată la nivelul celor mai importante ansambluri orchestrale aparținând radiodifuziunilor europene, producția acestei orchestre de elită a fost onorată cu importante distincții naționale și internaționale pentru discurile realizate: Charles Cros - Franța; Puerta del Sol - Uruguay, Koussevitzky - SUA.

Printre evenimentele importante care au adus Orchestra Națională Radio în prim planul vieții culturale românești în decursul ultimelor stagiuni se numără: participările la Festivalul Internațional „George Enescu”, la cele două ediții ale Festivalului „RadiRo” – eveniment internațional dedicat orchestrelor radio și organizat de Radio România – concertele extraordinare dedicate Zilei Regalității în România și cele susținute alături de prestigioși artiști de talie internațională ca Andrea Bocelli, Angela Gheorghiu, José Carreras, Richard Galliano, Viorica Cortez, Leontina Văduva, Ruxandra Donose, Elena Moșuc, Teodora Gheorghiu, Roxana Constantinescu etc.

Turneele internaționale la Expoziția Mondială de la Shanghai sau la Shanghai Spring International Music Festival, la Varna Summer Fest sau la Festivalul Balchik Classic Days, dar și cel mai recent turneu al ansamblului, în septembrie 2014, în capitala Malaeziei (invitație în cadrul manifestării internaționale World Summit on Media for Children) atestă toate valoarea Orchestrai Naționale Radio.

Solistă

Născută la 18 mai 1998 în České Budějovice, Republica Cehă, **Barbora Kubíková** este una dintre cele mai talentate chitariste ale generației sale. A început să cânte la chitară clasică la vârsta de șase ani, primii săi profesori fiind Zlata Paulová și Pavel Steffal. În 2019 a absolvit Conservatorul České Budějovice la clasa profesorului Patrick Vacík. De atunci, și-a continuat studiile la Hochschule für Musik Franz Liszt din Weimar, Germania, cu Ricardo Gallén, și a primit îndrumare de la maestrul argentinian de renume mondial, José Cura (fost chitarist).

Este laureată a mai multor concursuri naționale și internaționale: Concertino Praga 2013 (CZ), Zruč nad Sázavou 2009 (CZ), Praguitarra Clásica 2010 (CZ), Concurs al Ministerului Învățământului Ceh 2011, Guitartalent Brno 2011 și 2012 (CZ), Karl Ditters z Dittersdorfu a hudební klasicismus 2016 (CZ), Anna Amalia 2015 (Weimar, DE), Enrico Mercatali 2015 (Gorizia, IT). De asemenea, a obținut Premiul EMCY 2013 pentru interpretare muzicală excepțională și unică, precum și Premiul al doilea în cadrul concursului „Play with the Czech Philharmonic Orchestra” (2018)

În calitate de solistă, a concertat alături de Orchestra Simfonică SOČR Radio Praga, Filarmonica din sudul Cehiei, Orchestra Teatrului Boemiei de Sud, Orchestra Simfonică din Boemia de Vest și Filarmonica Cehă de Nord, în cele mai prestigioase săli de concert din Praga, printre care Sala Dvořák de la Rudolfinum și Sala Smetana din cadrul Casei Municipale. În 2015, a susținut un recital în Chengdu, China.

Din 2017, Barbora colaborează cu José Cura alături de Orchestra Simfonică din Praga, Dresdner Kapellsolisten, Filarmonica din Würth, Musikkollegium Winterthur, Orchestra Simfonică Radio Ungaria și Orchestra Simfonică din Dubrovnik. În ianuarie 2019 a debutat ca solistă în Spania, la Lérida, interpretând Concierto de Aranjuez alături de Orchestra Simfonică Julià Carbonell de les Terres de Lleida sub bagheta maestrului José Cura.

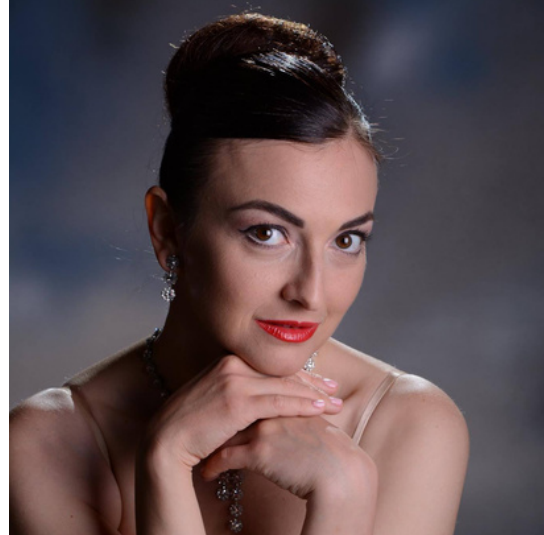
În septembrie 2021 a susținut un recital și a susținut cursuri de măiestrie în cadrul Festivalului Internațional de Chitară din Arroyo de la Luz din Spania. Tot în septembrie 2021 a interpretat în premieră mondială noul concert de chitară Concierto para un Resurgir compus de maestrul José Cura, în Saarbrücken, fiind acompaniată de Orchestra de Stat Saarländisches. În aprilie 2022 a debutat în SUA, în Bloomington (Indiana), în cadrul celei de-a 11-a ediții a Indiana Guitar Festival and Competition.

©Michal Bares

Naratoare

Născută la București, **Oana Berbec** a absolvit cursurile de canto la Universitatea Națională de Muzică din București la clasa prof. dr. Silvia Voinea. A urmat cursuri de măiestrie susținute de Ileana Cotrubaș (Opera Națională București) și Marina Krilovici (Kefalonia Music Festival, Grecia), precum și pe cele susținute de soprana Donna Woodward (Musica Viva Musikferien, Germania) și de maestra Larisa Gergieva. În anul 2004 a obținut Premiul al III-lea la Concursul European de Muzică Antonino Miserendino din Palermo, Italia. Debutul la Opera Națională București a venit în anul 2014 cu opera *Hansel și Gretel* de E. Humperdinck. A susținut numeroase turnee atât în țară cât și în străinătate. Pasionată de arta interpretativă, a abordat și alte genuri muzicale și dramatice precum musicalul (Teatrul Metropolis, București), teatrul (Commedia dell'arte în cadrul Curtii Comedianților) și pantomima (Compania Passe-partout Dan Puric, Teatrul de pe Lipscani). Nici de lumea dansului sau a filmului nu a rămas străină, participând la cursuri de balet și step, fiind protagonistă în trei scurt metraje „Doctor Who – How to stop a Timelord”, „Inspector Plustard and the Fallen Groom” și „Some are Silent”, acesta din urma aducându-i numeroase distincții pentru cea mai bună actriță la Festivaluri de Film internaționale.

Pe lângă studiul vocal, practica din cadrul grupului de muzică veche și tradițională Truverii, a apropiat-o de studiul diverselor instrumente de percuție, precum și de cel al cisterului.

Pe scena Teatrului Național din București, a interpretat rolul Dna Zero din musicalul *Mașinăria* de Joshua Schmidt în regia lui Alexander Hausvater.

Abordează un vast repertoriu de genuri și stiluri muzicale, de la muzică veche și renașcentistă, la operă, musical și muzică contemporană.

Marea oportunitate de a colabora cu Maestrul Gigi Căciuleanu i-a deschis o nouă perspectivă în arta complexă a exprimării artistice. Spectacolul „Tragicomedy” de la Opera Națională București a fost prima creație a maestrului Gigi Căciuleanu în care Oana Berbec și-a demonstrat versatilitatea artistică.

Colaborarea cu regizorul și coregraful Gigi Căciuleanu a continuat, maestrul încredințându-i rolul principal din cea mai nouă creație a domniei sale, „Kiritza sau Jocul de-a...” , după piesele lui Vasile Alecsandri, care a avut premiera la Teatrul Național din București și care a fost primită de critici și public cu mare bucurie și entuziasm. Acest spectacol a consacrat-o în calitate de „danscantactriță” așa cum maestrul Gigi Căciuleanu o caracterizează.